

Rewolucja rosyjska

Spuścizna

Międzynarodowe echa rewolucji

pod redakcją **Michała Kuryłowicza**

Rewolucja rosyjska

Spuścizna

Międzynarodowe echa rewolucji

RDSJA

Wczoraj, dziś i jutro

Polityka – Kultura – Gospodarka – Religia

Pod redakcją Joachima Dieca, Anny Jach i Michała Kuryłowicza

Tom 22

Rewolucja rosyjska

Spuścizna

Międzynarodowe echa rewolucji

pod redakcją

Michała Kuryłowicza

Kraków

Copyright by individual authors, 2017

Recenzent
prof. dr hab. Grzegorz Mazur

Redakcja
Joanna Hańczkiewicz

Projekt okładki
Anna Słota

ISBN 978-83-7638-903-5

Publikacja dofinansowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych
i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

KSIEGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel./faks: 12 431 27 43, 12 421 13 87
e-mail: akademicka@akademicka.pl

Księgarnia internetowa:
www.akademicka.pl

Spis treści

I. Spuścizna rewolucji – wymiar regionalny

Rozdział 1

Michał Kuryłowicz

Stulecie rewolucji, czyli kilka słów o międzynarodowej karierze komunizmu 9

Rozdział 2

Jakub Potulski

Radziecka polityka narodowościowa jako źródło współczesnych konfliktów na obszarze byłego ZSRR 19

Rozdział 3

Anna Pająk

Polityka (nie)pamięci o sowieckiej przeszłości Gruzji w czasie prezydentury Micheila Saakaszwilego 47

Rozdział 4

Krystyna Gomółka

Federacja Rosyjska w narodowych strategiach bezpieczeństwa Armenii, Azerbejdżanu i Gruzji 59

Rozdział 5

Łukasz Rabiasz

Polityka energetyczna Turkmenistanu wobec Rosji jako centralny element strategii emancypacji spod wpływów dawnego hegemonu 73

Rozdział 6

Jan Brodowski

<i>Państwa Grupy Wyszehradzkiej wobec Kaukazu Południowego</i>	85

II. Rewolucja rosyjska – rezonans międzynarodowy

Rozdział 7

Sebastian Szydłowski

<i>Wpływ rewolucji październikowej na stosunki rosyjsko-serbskie (radziecko-jugosłowiańskie)</i>	97

Rozdział 8

Michał Lubina

<i>Wpływ rewolucji październikowej na historię polityczną Azji Wschodniej i subkontynentu indyjskiego</i>	115

Rozdział 9

Michał Lubina

<i>Spuścizna rewolucji rosyjskiej w Azji Południowo-Wschodniej</i>	133

Bibliografia	151

Indeks nazwisk	163

Noty o autorach	169

JAN BRODOWSKI
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Rozdział 6

Państwa Grupy Wyszehradzkiej wobec Kaukazu Południowego

Rewolucja rosyjska zmieniła oblicze XX wieku. Jej długofalowe konsekwencje oddziaływały na losy Europy. Koniec I wojny światowej oraz ostateczne załamanie dotychczasowego porządku panującego na kontynencie umożliwiły uzyskanie niepodległości państwom Europy Środkowo-Wschodniej: Czechosłowacji, Polsce oraz Węgrom. Jednym z wielu następstw upadku imperium Romanowów było powstanie niepodległych republik na odległym Kaukazie Południowym: Armenii, Azerbejdżanu i Gruzji. Pomimo wielu różnic wszystkie wymienione państwa w minionym stuleciu znalazły się pod wpływem komunizmu i utraciły swoją niezależność na rzecz Moskwy. Państwa Kaukazu cieszyły się niepodległością niezwykle krótko i już w latach 20. weszły w skład Związku Radzieckiego. Europa Środkowo-Wschodnia dzięki wygranej wojnie polsko-bolszewickiej utrzymała swoją niezależność w okresie międzywojennym. Zwycięstwo nad faszyzmem dla Czechosłowacji, Polski oraz Węgier oznaczało jednak włączenie w obręb radzieckiej strefy wpływów oraz odgrodzenie „żelazną kurtyną” od wolnego świata (Applebaum, 2013).

Ostateczny rozpad Związku Radzieckiego pozwolił nie tylko na uniezależnienie się państw Europy Środkowo-Wschodniej od Moskwy, ale także na uzyskanie niepodległości przez Armenię, Azerbejdżan

i Gruzję. Możliwość swobodnego poszukiwania sojuszy sprawiła, że rządy w Warszawie, Pradze i Budapeszcie na początku lat 90. ubiegłego stulecia, wiedzione wspólnymi interesami oraz doświadczeniami, zawiązały Trójkąt Wyszehradzki, który wraz z podziałem Czechosłowacji ewoluował do formatu Grupy Wyszehradzkiej (V4).

Podobne wyzwania wynikające z aspiracji w zakresie dążenia do członkostwa w Unii Europejskiej oraz NATO wpływały na kształt polityki zagranicznej V4 (Bukalska, 2003, s. 5). Jednak stosunek czterech europejskich stolic do przestrzeni postradzieckiej oparty był na różnych przesłankach. Chociaż wszystkie stolice podejmowały podobne działania wobec państw byłego ZSRR – od nawiązania stosunków dyplomatycznych, poprzez kreowanie relacji politycznych, po poszukiwanie kontaktów gospodarczych – to ich znaczenie dla całokształtu polityki prowadzonej przez Bratysławę, Budapeszt, Pragę i Warszawę było odmienne (por. Albrycht, 2009).

Rozszerzenie Unii Europejskiej w 2004 roku o wszystkie państwa Grupy Wyszehradzkiej, a szczególnie przyjęcie Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS), wyznaczyło nowe ramy współpracy. Państwa V4 zyskały szansę realizacji interesów nie tylko na płaszczyźnie kontaktów bilateralnych, ale i w ramach nowej formuły współpracy wielostronnej. Niepodważalną rolę w kreowaniu relacji z obszarem postradzieckim w obrębie bliskiego sąsiedztwa UE należy przypisać polsko-szwedzkiej inicjatywie Partnerstwa Wschodniego (PW), która także dla formatu V4 stanowiła pewnego rodzaju nowe otwarcie na Wschód¹. Czy jednak Grupa Wyszehradzka wypracowała wspólną politykę wobec państw byłego ZSRR, a w szczególności w stosunku do państw Kaukazu Południowego? Jaką rolę w kontaktach z V4 odgrywają obecnie południowokaukaskie republiki? Czy możemy stwierdzić, że państwa V4 w relacjach z Gruzją, Armenią i Azerbejdżanem kierują się wspólnymi interesami? Czy też możemy tylko wyodrębnić wspólne płaszczyzny współpracy, natomiast interesy i priorytety pozostają odmienne?

Celem niniejszego artykułu jest próba odpowiedzi na postawione wyżej pytania na podstawie analizy stanowiska Grupy Wyszehradzkiej

---

¹ Pierwszy szczyt Partnerstwa Wschodniego z udziałem państw UE oraz Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy odbył się w Pradze w maju 2009 roku.

w świetle priorytetów poszczególnych prezydencji w latach 2013-2017. Okres ten obejmuje kierowanie działaniami V4 przez wszystkich członków, z których każdy sprawował przewodnictwo przez rok w następującej kolejności: Węgry (2013-2014), Słowacja (2014-2015), Czechy (2015-2016) oraz Polska (2016-2017). Cztery dokumenty, zawierające informacje dotyczące priorytetów poszczególnych stolic w kontekście planowanych działań, zostały poddane analizie treści (Babbie, 2009, s. 358-370)². Następnie skonfrontowano założenia zawarte w programach poszczególnych prezydencji z raportami prezentującymi zrealizowane przedsięwzięcia. W tym przypadku analizie poddano trzy dokumenty (raporty Węgier, Słowacji oraz Czech), a ze względu na brak raportu polskiej prezydencji kończącej się w czerwcu 2017 roku przeanalizowano informacje zamieszczane na oficjalnej stronie polskiego MSZ w okresie 2016-2017. W analizie raportów końcowych zwrócono przede wszystkim uwagę na liczbę i charakter wydarzeń z udziałem Armenii, Azerbejdżanu oraz Gruzji.

Prezydencja Węgier rozpoczęła się 1 lipca 2013 i trwała do 30 czerwca 2014 roku. Jak podkreślał rząd w Budapeszcie, czas przewodnictwa w V4 przypadał w ważnym momencie dla państw Europy Środkowo-Wschodniej, jakim było dziesięciolecie członkostwa w Unii Europejskiej. Wśród priorytetów działań na czas przewodnictwa Węgrzy wskazywali sześć obszarów: bezpieczeństwo energetyczne, rozwój infrastruktury transportowej północ-południe, politykę bezpieczeństwa, współpracę gospodarczą, inicjatywy polityki zagranicznej oraz wymiar parlamentarny (*Hungarian Presidency...*, 2013, s. 4-6). W kontekście istotnych dla podjętych rozważań aspektów współpracy z regionem Kaukazu Południowego w dokumencie znajdujemy następujący zapis:

Ponieważ państwa V4 są szczerze zainteresowane sukcesem polityki Partnerstwa Wschodniego, Grupa Wyszehradzka wierzy, że państwa V4 powinny nadal odgrywać decydującą rolę w prezentowaniu idei oraz formułowaniu polityki UE wobec państw PW, w szczególności Ukrainy, Mołdawii i Gruzji. Wprowadzanie zasady „więcej za więcej” jest decydujące we wsparciu państw PW. Państwa V4 są zainteresowane utrzymaniem stałego postępu w toczących się negocjacjach z Mołdawią, Gruzją i Armenią

² Pod kątem występowania słów: Caucasus, Armenia, Azerbaijan, Georgia (analiza ilościowa) oraz kontekstu tematycznego (analiza jakościowa).

dotyczących umów stowarzyszeniowych (*Association Agreements*), wliczając w to umowę o pogłębionej i całościowej strefie wolnego handlu (*Deep and Comprehensive Free Trade Areas*), oraz umowy stowarzyszeniowej z Azerbejdżanem, jak również liberalizacji procesu wizowego z państwami Partnerstwa Wschodniego (*Hungarian Presidency...*, 2013, s. 9)³.

Jest to jedyny fragment w liczącym 35 stron dokumencie dotyczący działań wobec południowokaukaskich republik. Co istotne, Węgry podkreślają, że państwa V4 powinny nadal odgrywać „decydującą rolę” w kształtowaniu polityki unijnej wobec regionu w ramach Partnerstwa Wschodniego. Należy jednak zwrócić uwagę, iż wskazane działania określono w dokumencie jako kontynuację dotychczasowej polityki, a nie nową jakość wpisującą się w priorytety prezydencji.

Słowacka prezydencja w Grupie Wyszehradzkiej objęła okres od 1 lipca 2014 do 30 czerwca 2015 roku. W dokumencie określającym założenia prezydencji znajdujemy sformułowanie, zgodnie z którym Bratysława deklaruje utrzymanie „szczegółnej uwagi dla ciągłości w realizacji priorytetowych inicjatyw w ramach celów strategicznych ustanowionych podczas poprzednich prezydencji” (*Dynamic Visegrad...*, 2014). Równocześnie słowacki rząd wskazuje na znaczenie: bezpieczeństwa energetycznego, budowy brakujących połączeń transportowych, współpracy obronnej oraz wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w obrębie Unii Europejskiej. Jednak to wydarzenia na Ukrainie, w szczególności zajęcie Krymu oraz wydarzenia w Doniecku i Ługańsku wiosną 2014 roku, wpłynęły na kształt założeń politycznych słowackiej prezydencji wobec wschodniego sąsiedztwa V4. Kryzys ukraiński, w ocenie Bratysławy, miał wpływ na rozwój dalszych relacji nie tylko z państwami Grupy Wyszehradzkiej, lecz także z całą Unią Europejską. Dlatego warto zwrócić uwagę na zapis mówiący o konieczności „kontynuacji bliskiej koordynacji stanowiska pomiędzy państwami V4 i innymi podobnie myślącymi państwami UE oraz członkami NATO”, a także konieczności „zachowania stabilności politycznej, integralności terytorialnej oraz wspierania procesów transformacji społecznej, politycznej i gospodarczej oraz modernizacji Ukrainy” (*Dynamic Visegrad...*, 2014). Kwestia ukraińska i jej znaczenie zdominowały słowackie propozycje w zakresie

---

³ Tłum. własne – tu i w następnych cytatach.

polityki wschodniej do tego stopnia, że w omawianym dokumencie jedynym wymienionym krajem Kaukazu Południowego, zresztą tylko raz, była Gruzja. Zgodnie z przyjętymi założeniami „kraje V4 mają również przyspieszyć stowarzyszenie polityczne oraz proces integracji gospodarczej Gruzji i Mołdawii, wzmocnione wyraźną perspektywą europejską”, a także „w znaczący sposób przyczynić się do umocnienia orientacji proeuropejskiej tych państw” poprzez „przekazywanie doświadczeń zdobytych podczas procesu transformacji, wdrażanie umów stowarzyszeniowych, budowanie zdolności administracyjnych (instytucji i ekspertów) oraz przybliżanie prawa i norm UE” (*Dynamic Visegrad...*, 2014).

Dwudziestopięciolecie Grupy Wyszehradzkiej przypadło na czas czeskiej prezydencji, która rozpoczęła się 1 lipca 2015 i trwała do 30 czerwca 2016 roku. Wzmocnienie wzajemnego zaufania (*trust*) oraz solidarności (*solidarity*) stało się hasłem wiodącym dla aktywności Pragi w ramach V4. Pośród kluczowych założeń należy wymienić: wspólne działania (*togetherness*), energię, Europejską Politykę Sąsiedztwa, politykę rozszerzenia oraz rozwoju, współpracę w zakresie bezpieczeństwa i obronności, solidarność w UE, agendę cyfrową, rozwój infrastruktury, jak również zwalczanie przestępstw podatkowych. Czechy w planowanych działaniach podkreślały znaczenie kontynuacji przedsięwzięć mających na celu wsparcie europejskiej orientacji Gruzji, Mołdawii i Ukrainy w ramach Partnerstwa Wschodniego zgodnie z Europejską Polityką Sąsiedztwa, w której kształtowaniu V4 będzie aktywnie uczestniczyć (*V4 Trust-Program...*, 2015). Praga nie tylko deklarowała realizację postanowień szczytu Partnerstwa Wschodniego, który odbył się w Rydze w maju 2015 roku, ale i przedstawiła konkretną propozycję stworzenia programu mobilności urzędników służby cywilnej. Za realizację programu skierowanego do przedstawicieli administracji z Mołdawii, Ukrainy oraz, co ważne w kontekście podjętych rozważań, Gruzji miał odpowiadać Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki. Jednocześnie czeska prezydencja deklarowała kontynuację już istniejących projektów oraz tworzenie nowych inicjatyw, także wobec tych państw, które nie zdecydowały się na podpisanie umowy stowarzyszeniowej, czyli Armenii i Azerbejdżanu.

Polska, obejmując prezydencję w V4 w lipcu 2016 roku, podkreślała konieczność dalszego zacieśniania współpracy dla osiągnięcia wspólnych

celów. Jednocześnie w ocenie Warszawy Grupa Wyszehradzka może skutecznie reprezentować wrażliwość państw członkowskich UE z Europy Środkowej, będąc aktywnie zaangażowaną w debatę nad kształtem europejskiej integracji (*Polska Prezydencja...*, 2016). Jako priorytetowe zadania polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych określiło: silny głos V4 w Unii Europejskiej, budowanie synergii przez wzmocniony dialog, bezpieczeństwo i stabilność regionu, tożsamość i wizerunek V4 oraz spójność i powiązania. W zakresie współpracy z państwami regionu Kaukazu Południowego polska prezydencja przyjęła jako podstawę rozważenie odmiennych ambicji poszczególnych państw w zakresie współpracy z Unią. Zgodnie z podejściem „więcej za więcej” (*more-for-more*) wsparcie przewidziano w szczególności dla państw, które tak jak Gruzja weszły na ścieżkę reform wynikających z umowy stowarzyszeniowej. Jednocześnie nie zapomniano o krajach, które chcą rozwijać współpracę z UE w inny sposób, oraz postanowiono wspierać negocjacje nowych porozumień UE z Armenią i Azerbejdżanem (*Programme of the Polish Presidency...*, 2016, s. 24). Odnosząc się do kwestii bezpieczeństwa i stabilności regionu, Warszawa jako jedno z działań wymieniła możliwość wsparcia reform w zakresie bezpieczeństwa i obronności prowadzonych przez Gruzję (*Programme of the Polish Presidency...*, 2016, s. 28). Równocześnie w dokumencie wskazano na Azerbejdżan jako potencjalnego odbiorcę usług turystycznych.

Państwa Grupy Wyszehradzkiej nie traktują formatu V4 jako platformy do realizacji autorskiej, wspólnej oraz spójnej agendy wobec regionu Kaukazu Południowego. Analiza priorytetów poszczególnych prezydencji dowodzi zainteresowania konkretnymi działaniami, realizowanymi w ramach Partnerstwa Wschodniego będącego elementem Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, skierowanymi przede wszystkim do Gruzji, a w dalszej kolejności do Armenii i Azerbejdżanu. Co zaskakujące, żadne z państw sprawujących prezydencję w dokumentach określających priorytety nie postrzegało regionu Kaukazu Południowego całościowo jako obszaru docelowych działań, a jedynie wskazywało na poszczególne kraje. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest przynajmniej kilka. Pierwsza i zasadnicza wynika z pogłębiających się w regionie podziałów w zakresie współpracy z Zachodem. Przyjęcie umowy stowarzyszeniowej przez Gruzję oraz brak zainteresowania ze strony Ar-

menii i Azerbejdżanu jest tylko jedną z widocznych linii podziału. Tym samym przyjęcie przez V4 jako głównego narzędzia w kreowaniu relacji z regionem formatu Partnerstwa Wschodniego można uznać za nie do końca odpowiadające obecnej sytuacji. PW w swoich założeniach skierowane było do sześciu państw wschodniego sąsiedztwa UE na równych zasadach. Takie podejście już na początku nie odzwierciedlało oczekiwań części z zaproszonych do współpracy państw (trudno bowiem porównywać potencjał Ukrainy z niewielką Mołdawią czy też zachęcać do wspólnych przedsięwzięć zwaśnione Armenię i Azerbejdżan). Choć sam projekt ewoluował, co znajdowało wyraz w deklaracjach wieńczących poszczególne szczyty Partnerstwa Wschodniego (Praga 2009, Warszawa 2011, Wilno 2013 oraz Ryga 2015), to nie zmienia to faktu, że PW w percepcji państw obszaru postradzieckiego jest projektem europejskim, a więc będącym w opozycji do relacji z Rosją. Dla Armenii, która zrezygnowała z podpisania umowy stowarzyszeniowej na rzecz integracji euroazjatyckiej, czy dla Azerbejdżanu, który od początku nie był zainteresowany pogłębieniem współpracy z UE, format PW może tracić na znaczeniu. Pomimo istniejących w regionie Kaukazu Południowego podziałów przynajmniej na kilku płaszczyznach istnieje możliwość szukania nowych form współpracy (por. Kałan, Zasztowt, 2013). Grupa Wyszehradzka ze względu na podobne doświadczenia historyczne oraz zakończony sukcesem proces transformacji mogłaby zainicjować wspólne działania będące szansą na nowe otwarcie dla regionu. Jednak, jak wskazuje dokonana analiza, wszystkie cztery stolice V4 w swoich propozycjach nie wykroczyły poza ramy Partnerstwa Wschodniego. Potwierdzenie dla przywołanej powyżej tezy stanowią dane zawarte w raportach wydanych przez poszczególne państwa V4 po zakończeniu prezydencji, a także informacje zamieszczane na stronie polskiego MSZ w trakcie sprawowania przewodnictwa.

Założenia prezentowane w programach prezydencji znalazły odzwierciedlenie przede wszystkim w deklaracjach politycznych dotyczących pogłębionej współpracy UE z Gruzją oraz gotowości poszukiwania nowych rozwiązań dla Armenii i Azerbejdżanu. Mandat polityczny był prezentowany w szczególności w trakcie spotkań różnego szczebla (konsultacje ministerialne, parlamentarne, dyrektorów politycznych) w formatach „V4 plus” państwa regionu (*Report of the Hungarian Presiden-*

cy..., 2014; *Czech Presidency of the Visegrad Group...*, 2016). Za moment przełomowy zdecydowanie uznano podpisanie umowy stowarzyszeniowej przez Gruzję (*Report of the Slovak Presidency...*, 2015) i to właśnie ten kraj spośród południowokaukaskich republik znalazł się w centrum zainteresowania wszystkich prezydencji. Tym samym sukces polityki unijnej znalazł swoją kontynuację w działaniach V4 potwierdzających znaczenie EPS oraz PW. Jak wskazują działania podejmowane w trakcie polskiej prezydencji, Partnerstwo Wschodnie pozostanie prawdopodobnie głównym narzędziem służącym kształtowaniu polityki wobec regionu (*Wspólne oświadczenie...*, 2017).

Państwa Grupy Wyszehradzkiej nie dostrzegają obecnie potrzeby wypracowania wspólnej agendy wobec Kaukazu Południowego. Taki stan rzeczy nie oznacza braku zainteresowania Bratysławy, Budapesztu, Pragi oraz Warszawy relacjami z państwami regionu. W tym przypadku mamy jednak do czynienia z bilateralnym charakterem kontaktów, nie zaś z podejściem poszczególnych stolic do obszaru poradzieckiego i regionu Kaukazu Południowego jako całości (por. Gniazdowski, 2014).

Warto zauważyć, że państwa V4 w swojej ofercie pozostają dla siebie konkurencyjne oraz kierują się odmiennymi priorytetami. Wprawdzie jako wspólne elementy można wskazać politykę bezpieczeństwa (por. Gizicki, 2013) czy pomoc rozwojową, przeciwwagę dla nich stanowią jednak energetyka oraz współpraca gospodarcza. Wyrazem zaangażowania państw Grupy Wyszehradzkiej w proces stabilizacji sytuacji w regionie jest udział w Misji Obserwacyjnej Unii Europejskiej w Gruzji (*Factsheet and Figures*, 2017). Polska, ze względu na swój potencjał, ale także i Czechy z unikalnym systemem udzielania wsparcia podejmują aktywne działania w ramach pomocy rozwojowej (Végh, 2014, s. 10). Czy zatem podobne inicjatywy mogą stanowić wystarczającą podstawę do wypracowania wspólnej agendy? Czy też kluczowe okażą się partykularne interesy? Decydujące w tym zakresie wydają się nie tylko potencjały poszczególnych państw V4, ale co równie ważne – różnice pomiędzy południowokaukaskimi republikami utrudniające jednolite podejście. W przyszłości wiele będzie zależeć od rozwoju sytuacji w regionie oraz woli politycznej państw Grupy Wyszehradzkiej.

The Attitude of Visegrad Group States Towards the South Caucasus

The breakup of the Soviet Union enabled not only the liberation of Central and Eastern Europe from the yoke of Moscow, but also the independence of Georgia, Armenia and Azerbaijan. The possibility of unimpeded pursuit of alliances led to the establishment of the Visegrad Group (V4) at the beginning of the 1990s on the basis of the common interests and experiences of the governments in Warsaw, Prague, Bratislava and Budapest. Similar challenges posed by aspirations for membership in the European Union and NATO influenced the shape of V4's foreign policy. However, the attitude of the four European capitals towards the post-Soviet space was based on different premises. The enlargement of the European Union in 2004 with all Visegrad Group countries, and in particular the adoption of the European Neighborhood Policy (ENP), has given them a new framework for cooperation. V4 countries have been given the opportunity to pursue their interests not only at the level of bilateral contacts but also within the new multilateral cooperation formula. Eastern Partnership (EAP) also addressed the South Caucasus republics, became an important element in shaping relations within the ENP. Thus, can it be said that the V4 countries are guided by common interests in their relations with Georgia, Armenia and Azerbaijan? Or can we just isolate common areas of cooperation (presence in the region, energy or development aid), while interests and priorities remain different? The fact that V4 states differ in terms of their potential largely determines their varying abilities to influence the South Caucasian states, which makes it worthwhile to discuss the actions that they may undertake as well as the need to define them.

Вышеградская группа и Южный Кавказ

Распад Советского Союза позволил не только получить независимость государствам Центральной и Восточной Европы, но и привел к независимости Грузию, Армению и Азербайджан. Возможность свободного заключения союзов привела к тому, что правительства в Варшаве, Праге и Братиславе в начале 90 гг. XX в., объединенные общими интересами и опытом, основали Вышеградскую группу. Проблемы, связанные с устремлениями к членству в Европейском союзе и НАТО, оказали влияние на внешнюю политику Вышеградской четверки. Однако отношение четырех европейских столиц к постсоветскому пространству было основано на разных предпосылках. Расширение Европейского Союза в 2004 году и, в частности, принятие Европейской политики соседства (ЕПС) всеми странами Вышеградской группы по-новому очертило границы сотрудничества. Они получили возможность не только реализации интересов по двусторонним контактам, но и в границах новой формулы многостороннего сотрудничества. «Восточное партнерство» (ЕaP), будучи существенным элементом в формировании отношений в рамках ЕПС, открыто также для республик Южного Кавказа. Можем ли мы утверждать, что страны В4 в отношениях с Грузией, Арменией и Азербайджаном руководствуются общими интересами? Можем ли мы выделить общие сферы

Rewolucja rosyjska

Spółcizna

Międzynarodowe echa rewolucji

Lenin, a w ślad za nim partia komunistyczna tuż po zdobyciu władzy operowali równocześnie dwoma odrębnymi dyskursami rewolucyjnymi. O ile w Europie Zachodniej proletariat miał niszczyć stare struktury państw narodowych, o tyle na Wschodzie rewolucja miała przynieść zrazu wyzwolenie narodowe spod ucisku kolonizatorów. Ten drugi dyskurs, antyimperialny i pronarodowy zarazem, okazał się zdecydowanie płodniejszy. Umożliwił on wykreowanie rozwiązań wobec własnego, rosyjskiego Wschodu (np. odgórne utworzenie republik narodowych w Azji Centralnej), stał się również potężnym orężem w rękach komunistów w obliczu upadku świata kolonialnego. (...)

Dalekosiężne konsekwencje (...) flirtu radzieckiego socjalizmu z nacjonalizmem są przedmiotem analizy w niniejszej pracy. Autorzy zmagają się zarówno z sednem radzieckiej etnopolityki, z regionalnymi skutkami jej odrzucenia po 1991 roku, jak i z obliczem międzynarodowym sprzężenia komunizmu i myśli narodowej.

Z wprowadzenia

www.akademicka.pl

